

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

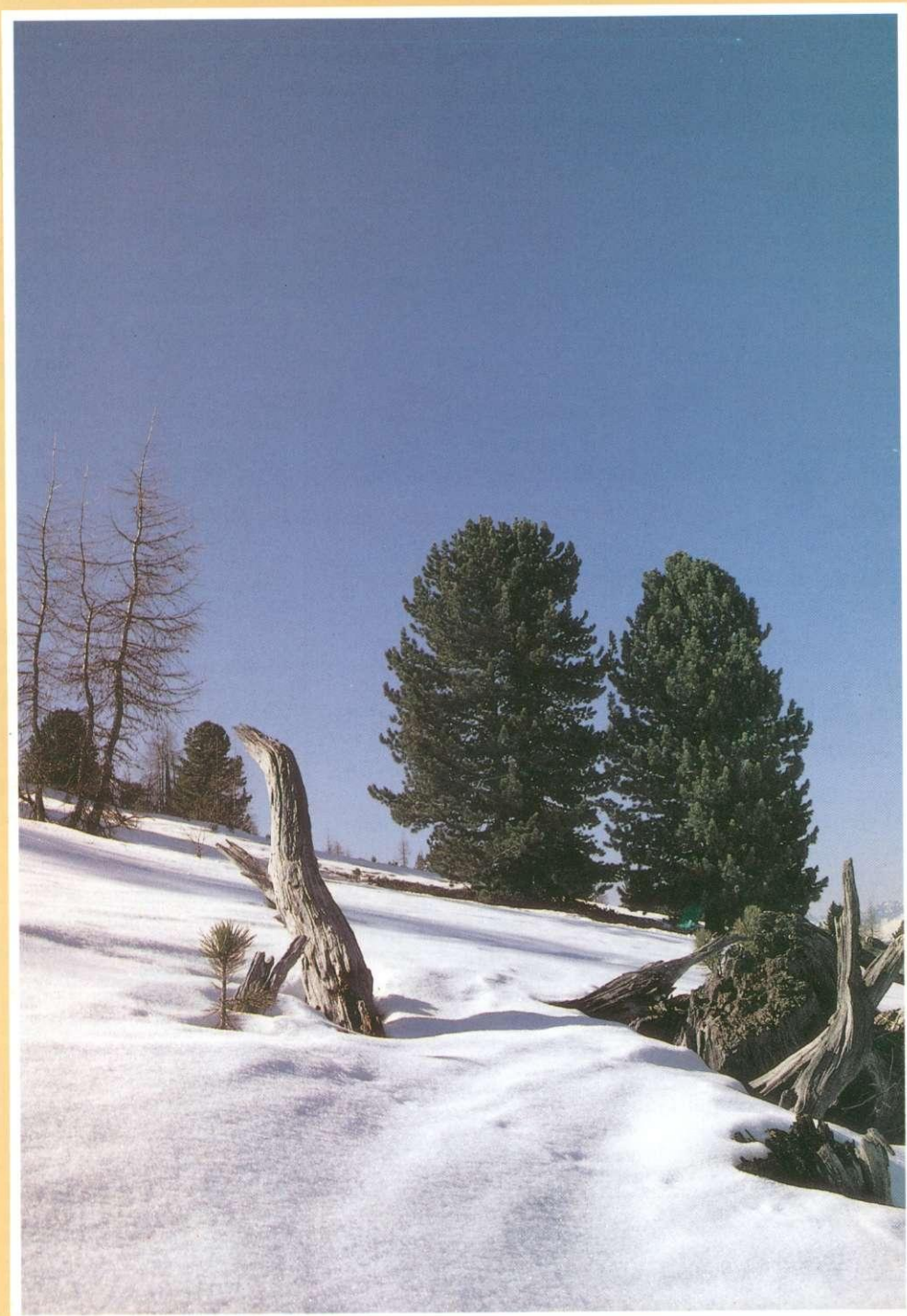
ALAPÍTVÁ:
1862-BEN

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1999.
JANUÁR

CXXXIV. évfolyam

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület
folyóirata

CXXXIV. évfolyam 1. szám
(január)

A Szerkesztőbizottság tagjai: dr. Bartha Dénes, Bartha Pál, dr. Bondor Antal, Dévai Péter, Gencsi Zoltán, dr. Király Pál, Oláh Tibor, Pintér Ottó, Répászky Miklós, dr. Somogyi Zoltán, dr. Szikra Dezső (a bizottság elnöke), Szakács László, Tóth Miklós.

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Kiadó: Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.

Telefon/fax: 201-7737

Mobil: 06-30-9715-255

Nyomdai munkák: Csathó és Társa
Nyomdaipari Kft.
Eger

Felelős vezető: Csathó Emil

A kézirat lezárva: 1998. december 28.

ISSN: 1215-0398

Terjeszti: az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad (1027 Budapest, Fő u. 68.) Megjelenik havonta.

A címláphoz: Tél a havasokon.

Fotó: Pápai Gábor

Ezúton
mondok köszönetet mindazoknak, akik jókíván-
ságaikat fejezték ki az ünnepek alkalmából.

A szerk.

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

Dr. Szikra Dezső: Beköszöntő	1
A kárpátaljai árvízkarosultak megsegítésére gyűjtés	1
A magyar magántulajdonon alapuló erdőgazdálkodás közelítési programja az Európa Unió erdőgazdálkodásához	2
Dr. Tarján Lászlóné: A nemzeti erdőtelepítési program agrárpolitikai összefüggéseiről...	5
Reményfy László: Minden fát...	5
Gerely Ferenc: Nyereségérdekeltség vagy kötelességtudat	6
Veperdi Irina: Folytatódik az együttműködés	6
Szomorad Ferenc: Ismét az erdők természetességi állapotának értékeléséről...	7
Detrich Miklós: Tudományos Emlékkülés Kaposváron	8
Börcsök Zoltán: A világ erdeinek megőrzése	10
Tóth János: Új kapcsolat a magyar erdészeti egyesülettel	11

ERDÉSZETI KUTATÁS

Pápai Gábor: Dr. Solymos Rezső akadémikus önvallomása	12
Koltay András: A hazai fenyőállományok egészségi állapota	15

TERMÉSZETVÉDELEM

Dr. Bartha Dénes: Veszélyeztetett erdőtársulásaink XI.	17
Dr. Temesi Géza: A természetvédelmi őr feladatai és jogosultságai	18
KÖNYVISMERTETÉS	20

ERDŐKERÜLŐBEN

Dobay Pál: Néhány szó a hutai erdőről és a falu történetéről	22
Pápai Gábor: Egy kis történelem	23
Czuczor Ferenc: Jégzajlás a Dunán	24
Rókus József: Gemenc és a Duna kötődése	25
Dr. Kollwentz Ödön: Száz éve jelent meg Vadas Jenő „Erdőműveléstan”-a	26
Tokodi Mihály: Erdész-csintalanságok	27
Erdők a Közért Szakosztály vértesi ülése	27
EGYESÜLETI HÍREK	28

INHALT

Privatwälder und die Europäische Union	2
Ferenc Szomorad: Die Wertung des natürlichen Zustandes der Wälder	7
András Koltay: Der Gesundheitszustand der Heimatwälder	15

CONTENTS

Private forests and the European Union	2
Ferenc Szomorad: Evaluation of natural state of forests	7
András Koltay: The health state of the national forests	15

E havi számunk szerzői:

Apatóczy István	erdész	Budakeszi
Bartha Dénes	Soproni Egy.	Sopron
Börcsök Zoltán	ERTI	Budapest
Czuczor Ferenc	erdész	Pécs
Dobay Pál	erdőmérnök	Esztergom
Gerely Ferenc	erdőmérnök	Budapest
Horváth László	erdőmérnök	Bugac
Koltay András	ERTI	Budapest
Kollwentz Ödön	erdőmérnök	Pécs
Pápai Gábor	OEE	Budapest
Rókus József	erdész	Baja
Reményfy László	erdőmérnök	Eger
Szomorad Ferenc	Aggteleki NP	Jósvafő
Temesi Géza	KöM	Budapest
Tarján Lászlóné	erdőmérnök	Budapest
Tóth János	erdőmérnök	Franciaország
Tokodi Mihály	erdőmérnök	Budapest
Veperdi Irina	ERTI	Budapest

BEKÖSZÖNTŐ

Az OEE 1998. évi közgyűlése jelentős változásokat hozott Egyesületünk életében, ezen belül az Erdészeti Lapok szerkesztésében is.

Az ott elfogadott Alapszabály szétválasztotta a szerkesztőbizottsági elnöki funkciót, mint választott tisztséget és a főszerkesztői, mint lapmenedzseri tisztséget, illetve feladatot.

A választás eredményeként a szerkesztőbizottsági elnöki funkciót én töltöm be és e tisztségemben tisztelettel köszöntöm lapunk Olvasóit és egyben köszönöm egyesületi tagságunknak a választáskor megnyilvánult bizalmát. Egyúttal kérem további támogatásukat, hogy lapunk minél inkább megfelelhessen Egyesületünk célkitűzéseinek és Tagságunk elvárásainak.

Köszönet illeti az előző szerkesztőbizottságok elnökeit és tagjait, hiszen folyamatos munkájuk nélkül lapunk nem tölthetné be legfontosabb feladatát: szakmai közösségünk összefogását, szakmai közösségünk a társadalom egyre szélesedő részével való megismertetését, elfogadtatását.

Köszönöm az új Szerkesztőbizottság tagjainak, hogy vállalkoztak arra a nem könnyű feladatra, amit ez a tagság jelent, mely tagságot Egyesületünk Választmánya az 1998. december 16-ai ülésén szinte egyhangúlag erősített meg.

Bízom abban, hogy a Szerkesztőbizottság, a Főszerkesztő és a Tagság közös munkája eredményeként olyan lapot tudunk a Tisztelt Olvasó kezébe adni, amely méltó lesz az Erdészeti Lapok 137 éves múltjához. Olyan lapot, melyet az Olvasó haszonnal forgathat, amely tartalmában és megjelenésében is élvezetet, örömet okoz.

Befejezésül minden kedves Olvasónak BÉKÉS, BOLDOG ÉS EREDMÉNYEKBEN GAZDAG ÚJ ESZTENDŐT kívánok a Szerkesztőbizottság nevében.

Dr. Szikra Dezső
a SZB elnöke

A KÁRPÁTALJAI ÁRVÍZKÁROSULTAK

megsegítésére az állami erdőgazdaságok az Erdészeti Egyesület felhívására gyűjtést indítottak. A segélyezés előkészítésére 1998. november 30-án a NYÍRERDŐ Rt. vezérigazgatója segélyezésben jártas szakemberek társágában Ungváron tárgyalt F.M. Breznsyev miniszterhelyettesel és V.I. Ledner kárpátaljai erdőigazgatóval, akik az árvízkarok helyreállítására és a károsultak megsegítésére alakult erdészeti ad hoc bizottságot vezetik.

A megbeszélés során a magyar delegáció tudomást szerzett arról, hogy a Kárpátaljai Erdészetben 125 család szenvedett jelentős árvíz kárt. Közülük 8 családnak a házáat döntötte romba az árvíz. Az újjáépítéshez alapvető termelőeszközök nem állnak rendelkezésre. A nagy értékű gépekről az ukrán kormány feltehetően gondoskodik, a magyar erdészekről mindenekelőtt motorfűrészeket kértek azért, hogy az épületek és hegyi hidak, egyéb műtárgyak helyreállításához a legszükségesebb fakitermelést és ácsmunkákat el tudják végezni. A Kárpáton túli Vöröskereszt és a Magyar Vöröskereszt szakértői a tárgyalásokkal egyidejűleg egyeztetették a segélyezés formáit és lehetőségeit, ezt követően a Magyarországon összegyűlt összesen 1,5 millió forintból a tisztálkodószereket beszerezték. A Magyar Máltai Szeretetszolgálat, valamint a Kárpátaljai Fe-

rences Rendi Caritas közreműködésével a 125 csomagot 1998. december 18-án Nagyszőlősen adták át a kárpátaljai erdészeti ad hoc bizottság munkavállalói képviselőjének, B.I. Fedurcia úrnak.

A segélycsomagot átvevő kárpátaljai erdészek meghatódtan fejezték ki köszönetüket a magyar erdész társadalomnak, és az átdókat biztosították arról, hogy a 125 csomagot a legrövidebb időn belül eljuttatják a rászorulóknak. Az átadás-átvételtől szóló elismervényt eljuttatják a NYÍRERDŐ-höz.

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat számlájára beérkezett erdészeti adományok egy részét használták fel a 125 segélycsomag finanszírozására, a fennmaradt és ezt követően érkező adományokból az újjáépítéshez szükséges eszközök megvásárlására kerül sor. Ezeket a Nyírerdő munkatársai 1999 januárjában juttatják el az árvíz károsult kárpátaljai erdészekhez.

1998. december 17-ig a megadott számlára 1,55 millió forint adomány érkezett a következő cégektől: BEFAG Rt., Keszthely; GEMENC Rt., Baja; KEFAG Rt., Kécskemét; NYÍRERDŐ Rt., Nyíregyháza; SEFAG Rt., Kaposvár; Szombathelyi Erdészeti Rt.; ZALAERDŐ Rt., Nagykanizsa; VADEX Rt., Székesfehérvár. (1998. dec. 18-ig.)

(Váradiné)

A magyar magántulajdonon alapuló erdőgazdálkodás közelítési programja az Európa Unió erdőgazdálkodásához

1. Bevezető

A termőföld-privatizáció első nagy ütemének befejeztével a magyar erdők 38,8%-a, 733 947 hektár erdőgazdálkodás alá vont terület került magánkézbe. Ebből 521 712 ha mint szövetkezeti erdő korábban sem volt állami tulajdon. Ennek ellenére az erdők magánkézbe kerülését a szakmai és a közvélemény meglehetősen ellenérzéssel fogadta és elterjedt, hogy az erdő magánkézben rossz kézben van, magánosításuk az erdők kirablásához és a társadalom széles rétegeinek az erdőből való kizárásához vezet. Ezek az állítások nem felelnek meg az igazságnak (pl. a kitermelések mértéke először csak 1997. évben érte el a 2 millió köbmétert, holott a magánerdők éves folyónövedéke ennek kétszeresét is meghaladja), de hatásukra a magánerdő-gazdálkodás mielőbbi beindulásának széles körű elősegítése helyett a kényszerű vagyonközösség és az állami erdőgazdálkodás befolyásának növelésére folynak még ma is kísérletek. Ezek ellentmondanak az erdőkkel kapcsolatos általános európai felfogásnak és azt eredményezték, hogy a magánkézbe került erdők 50%-ában a gazdálkodás 1998 közepére sem indult meg.

Az Európa Parlament 1997. január 30-i ülésén elfogadott (David E. Thomas által előadott), a Parlament Mezőgazdasági és Térségfejlesztési Bizottságának 1996. december 18-án kelt A4-04014/96. sz. előterjesztése – amelyet okkal tekinthetünk az Európai Közösség jelenlegi erdőszeti politikájának – 4. pontja kimondja: „Az EU erdőszeti stratégiájának figyelemmel kell lenni arra a tényre, hogy Európa erdeit milliók birtokolják, akik elkötelezettek a többcélú erdőgazdálkodás mellett és akik szavatolják a kapcsolódó természeti erőforrások potenciáljának tartamosságát. Ezen erdőtulajdonosok birtoklási jogát tiszteletben kell tartani.”

Az eddig regisztrált erdőtulajdonosok száma csaknem 300 000 fő, családjukkal és a foglalkoztatottakkal együtt a magyar magánerdő-gazdálkodás legalább egymillió embert érint, aminek politikai jelentősége nem elhanyagolható. A magánerdő-gazdálkodás jövőbeni szerepét tekintve, az EU csatlakozással ez a politikai jelentőség ki fog teljesedni. Részben azért, hogy az EU érdekképviselői szinte kizárólag magánerdő-gazdálkodókat képviselnek, és így kapcsolataikat a csatlakozó államok magánerdő-gazdáival, illetve azok képviselőivel igyekeznek kiépíteni, részben azért, mert az erdőstítek részét képezik a vidékfejlesztésnek, a vidék népességmegtartó képességét fokozó programoknak, amelyek pedig elsősorban politikai indíttatásúak. Tanulmányunk célja elősegíteni ezeket a folyamatokat és azt, hogy a magyar magánerdő-gazdálkodás mielőbb komplex eleme legyen a magyar vidékfejlesztésnek. Meghatározó szerepet kell betöltsön a magyar erdőgazdálkodásban.

2. A magántulajdonon alapuló erdőgazdálkodás környezete

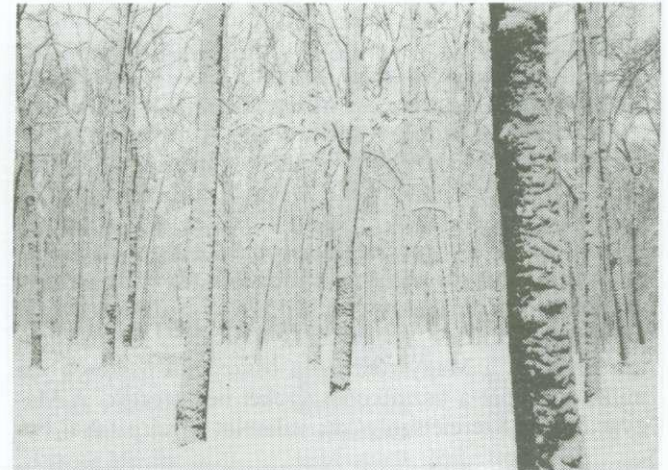
A magánerdő-gazdaság erőforrásai és lehetőségei

– Erdőállomány

Az Állami Erdészeti Szolgálat 1996. december 31-i adatai szerint a magánerdők jelenlegi élőfatömege 91 787 ezer m³, az országos készlet mindegy 29%-a, folyónövedéke 4144 m³ (36%). Az éves erdőterv szerinti fakitermelés lehetősége kerekén 3 millió köbméter. A kitermelés az 1994-1997. években 7188 ezer m³, az erdőtervi lehetőségek kerekén 60%-a és 96-97-ben 74, 73%-ban látszik stabilizálódni, ami azt jelenti, hogy a magánerdőkben is jelentősen nő az élőfakészlet.

A magántulajdonú erdők teljes területe üzemtervezett. Ezek szerint a magánerdők megoszlása:

A terület, rendeltetés szerint (hektár)	
Fatermelés	558 688
Csemetetermelés	715
Vadgazdálkodás	2 235
Védelem	97 196
Közjóléti	7 266
Rezervátum	134
Egyéb erdő	25 314
Egyéb erdőművelési célú	19 770
Egyéb részletek	22 629
Összesen:	733 947

A megoszlás jól tükrözi, hogy a többcélúság a magánerdőkben is érvényesül.

Fafaj szerinti élőfatömeg, ezer m ³ az országos %-ában		
Tölgy	16 933	20
Cser	8 155	19
Bükk	5 920	15
Gyertyán	4 393	25
Akác	23 056	61
Egy. kem. lomb	3 141	24
Nemes nyár	7 304	54
Hazai nyár	2 475	37
Fűz	1 582	41
Éger	4 383	58
Egy. lágy lomb	811	15
Erdeifenyő	9 841	32
Feketefenyő	2 530	25
Egyéb fenyő	1 160	20
Összesen:	91 7684	29

A fajok fatömege alapján a magánerdők mintegy 30%-a őshonos fajokból álló természet szerű erdő, mintegy 60%-a ültetvényszerű és jelenleg csak 10% körüli a faültetvény.

Az összes területből 10 éven belül vágásérett 142 574 hektár, azaz a terület 22%-a. Ennek fatömege 33 981 ezer köbméter, ami az élőfatömeg 37%-a.

A magyarországi magántulajdonú erdők döntően a mezőgazdaságilag művelt területektől körülölelten helyezkednek el és itt lesznek az erdőtelepítések is. Ezek elsősorban az agrár-erdészeti fejlesztések keretében valósíthatók meg és emiatt a döntően magántulajdonban lévő földeken kell azokat elvégezni. Az agrár-erdészeti fejlesztések területigénye valószínűleg lényegesen meg fogja haladni az eddigi programokban szereplő 735 ezer hektár erdőtelepítést és üteme is nagyobb lesz a tervezettnél, ha idevesszük a faültetvényeket és az energiaerdőket is. Ezekkel együtt a magánerdők területe két évtized múlva az ország erdeinek nagyobbik részét fogja kitenni.

Tekintettel arra, hogy a magántulajdon a termőhelyi lehetőségeknek megfelelő gyorsabban növekvő fajokot részesíti előnyben, fakitermelés tekintetében is átveszi a meghatározó szerepet, annál is inkább, mert számítani kell a természet szerű állapotokhoz lényegesen közelebb álló állami erdőkben a kitermelések természetvédelmi szempontok miatti korlátozására.

A magánerdők gazdasági jelentősége ezt meghaladóan fokozódik, mert az agrár-erdészeti fejlesztések következtében szoros kölcsönhatásba kerül a mezőgazdasági termeléssel, és ez, valamint az erre irányuló EU támogatás az agrártermelés jövedelmezőségét pozitívan befolyásolhatja.

A kitermelések a privatizálás átmeneti időszakában (1990-1995.) igen visszafogottan folytatódtak. A felhalmozott lemaradást elsősorban a vékony sarangolt fatermékek termelési költségeit sem fedező alacsony ár miatt nem fogják pótolni és így a magánerdők fakitermelése 2010-ig évi 2,6-3,6 millió köbméterrel prognosztizálható, azzal a megjegyzéssel, hogy a magasabb érték a fa energia célú felhasználásának térhódításával lesz megközelíthető és ugyanabból fakadóan 2010 után tovább növelhető.

– **Vadgazdálkodás:** Bár a törvényi szabályozás szerint a vadászat joga a föld tulajdonosát illeti meg, ezzel jelenleg csak az erdőtulajdonosok igen kis része tud élni. A magánerdőkben élő vadról, az annak vadászatával realizálható jövedelmekről semmiféle értékelhető adatunk nincs, mert a régi vadgazdálkodási üzemtervek területi határai megváltoztak, az újak pedig a törvényi határidő ellenére nem állnak rendelkezésre. A terület bérleti díjait a tulajdonosok döntő többsége nem kapta meg.

– **Fapiac:** a magántulajdonú erdőgazdaság (szemben az állammal) nem visszaesésként, piacvesztésként érte meg az elmúlt időszakot, hanem résztvevőinek új foglalkoztatási, megélhetési, gazdaságának, gazdálkodásának racionalizálási lehetőségeit ismerte meg és persze korlátait, amit elsősorban a

– **szabályozó rendszer** testesít meg. Az új jogszabályok, tartva a privatizáció esetleges káros következményeitől, túl szigorúra sikeredtek és számos, az egészséges átalakulási folyamatokat gátló elemet is tartalmaznak. Ezek részletezése meghaladja jelen tanulmány kereteit, de ezeket a közeljövőben úgy kell módosítani, hogy azok megfeleljenek a demokratikus piacgazdaságon és a magántulajdon tiszteletén alapuló EU elveknek.

– **Az adórendszer** teljességgel figyelmen kívül hagyja azt a tény, hogy a magánerdő-gazdálkodás jövedelmei évtizedes ciklikussággal jelentkeznek és így tárgyevi adóztatásuk tőkekivonást eredményez, amit nem enyhít az SZJA törvény homályos és bizonytalan adóhalasztási rendszere, amivel emiatt alig éltek az erdőtulajdonosok.

– **A támogatás:** az agrártámogatások erdészeti fejezetének normatív támogatási összegei erdőfelújításban jelentősen (40-50%), erdőtelepítésben kisebb mértékben (20-25%) elmaradnak a tényleges költségektől, ráadásul az erdőfelújítás „támogatása” 90%-ban a gazdálkodók befizetéseiből kerül ki, így az nem nevezhető támogatásnak, legfeljebb a gazdálkodók közötti keresztfinanszírozási kényszernek, ami a magángazdaság, piacgazdaság keretei között nem tartható fenn. A pályázatos támogatások a magángazdaságba alig jutnak el, elsősorban információ és saját tőkerész hiánya miatt, de amiatt sem, mert nem kerültek kidolgozására a magánerdő-gazdaságot hatékonyan segítő célok. A támogatások kifizetése ráadásul utólagos és helyenként akadozik.

– **A magánerdő-gazdálkodás jelenlegi szervezeti és működési rendszere**

A kialakult struktúra gazdálkodási forma szerint				
Megnevezés	ezer ha	%	fő (ezer)	ha/fő
Egyéni gazd.	86	12		
Társult	281	38		
Társulás előtti	144	20		
Rendezetlen	222	30		
Összesen:	733	100	285	1,3

3. Az EU-csatlakozás harmonizációs kérdései, célkitűzések

Mielőbbi megfelelő fejlődési pályára állítása, az EU-csatlakozás idejére legalább a versenyhelyzetbe kerülés esélyének megerősítése a magánerdő-gazdaság *fokozottabb* támogatását igényli, és ezért ezen a téren – Eukonform módon – a *szektorsemlegességet fel kell adni*.

Biztosítani kell az erdőgazdálkodási célú megtakarítások adómentességét és azt, hogy a magánszféra erdőfenntartási járulék befizetései, a költségvetési támogatások arányos része, valamint az e területről befolyt erdőgazdasági bírságok maradéktalanul a magánszférába kerüljenek vissza. A magánerdő-gazdálkodók erdőszeti célú megtakarításainak és a bármilyen okból tárgyévben fel nem használt járulékoknak, valamint a költségvetési támogatásoknak a kezelésére pedig létre kell hozni az „erdőbank” intézményét. (Ez természetesen lehet egy valódi agrárbanknak, amely kezeli a gazdálkodók adókedvezményre jogosító befizetéseit, a kedvezményes agrárhitelezést és az egész agrártámogatás pénzügyi rendszerét.)

A többcélú erdőgazdálkodás és az erdőhöz kapcsolódó természeti erőforrások tartamosságát szavatoló eszmeiség tekintetében *harmonizációs feladat* a hozzávetőleg 300 ezer magánerdő-tulajdonosban kialakítani, illetőleg fokozni a fenti elkötelezettség és szavatosság vállalásának szándékát (államilag támogatott érdekképviselet, újság, kiadványok, tanulmányutak). Az ehhez vezető legjobb út a tulajdonosi jogok tisztelete, amelynek tükröződnie kell a vonatkozó törvényekben is. Ez jelenleg még nincs így (EU Project CIPA-CT93-0225, Prof. Dr. E. Nieblein, Dr. B. Illyés, Prof. Dr. H. Eissmann, Dr. K. Böswald), ezért *harmonizációs feladat* az 1994. évi IL; 1996. évi LIII., LIV. és LV. törvények e szempont szerinti vizsgálata.

Az egyéni és társas magánerdő-gazdaságokat érintően hangsúlyozottan kell figyelembe venni a piacgazdasági struktúra és a demokratikus szabadság elveit, a versenypolitikát és a környezetvédelmi politikát.

A piacgazdasági struktúra kialakításakor elő kell segíteni a megfelelő üzemméreték kialakítását, elsősorban a tevékenység koncentrációja révén. Erre a célra leginkább az új típusú szövetkezetek és a magasabb szervezetségi fokú magántulajdonú gazdasági társaságok (kft., rt.) integrátorkénti fellépése felel meg, így ezek kialakítását központosítva támogatni szükséges. A tevékenység koncentráció, illetőleg integráció során teljes mértékben tiszteletben tartandók a tulajdonosi jogok és érzelmeik. A birtokkoncentrációnak ezért piaci körülmények között kell megvalósulnia, amelyet természetesen támogatni kell a lehető legnagyobb mértékű adó- és illetékkedvezményekkel.

A versenypolitikának biztosítania kell, hogy a magánerdő-gazdálkodás egyéni és társas vállalkozásai egymással és az állami erdőgazdálkodás szervezeteivel egyenlő eséllyel olyan tisztességes versenyben vehessenek részt, amely motorja az erdőgazdálkodás, az erdőszeti tudományok és oktatás fejlődésének és amely a magyar erdőgazdálkodás valamennyi résztvevőjének biztosítja, hogy eleve ne reménytelen helyzetből kelljen indulniuk az EU-közösség versenyében.

Lehetővé kell tenni, hogy a magántulajdonban lévő földek által határolt állami tulajdonú szőrványerdőket ne csak 100%-os állami tulajdonban lévő szervezetek bérelhessék a Kincstártól, és biztosítani kell, hogy a magánerdő-gazdálkodás is kapjon reorganizációs támogatást az állami erdőgazdaságokkal azonos – területarányos – összeggel és feltételekkel.

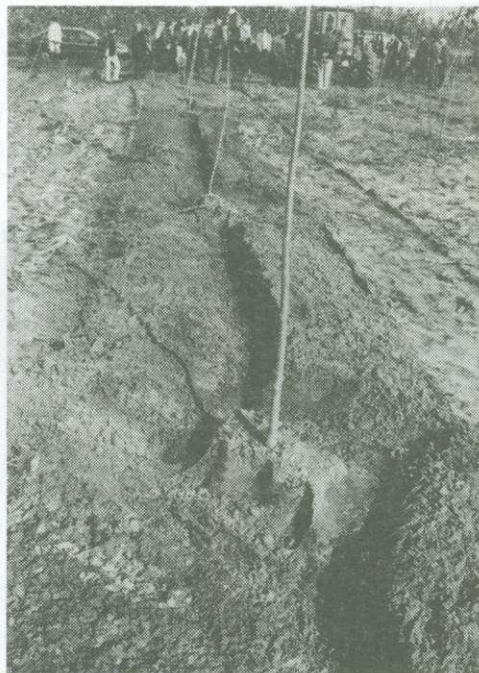
A környezetvédelmi politikának tekintetbe kell venni, hogy a természetszerű erdők fokozódó védelméből adódó korlátozások miatti fatömegkiesést a magántulajdonú földeken létesítendő ültetvények tudják pótolni, így ezek támogatása környezetvédelmi célokat is szolgál. A nem ültetvényszerű magánerdőkben pedig meg kell teremteni a tulajdonosok érdekeltségét a természet és környezet védelmében, a táj gondozásában.

4. A magántulajdonon alapuló erdőgazdálkodás piacgazdasági kérdései A termelő alapok bővítése

A hivatkozott Európa Parlamenti előterjesztés 12. pontja az erdő erőforrás növelésével kapcsolatban kimondja: „*Kiemelten lehetővé kell tenni a tartamos gazdálkodás elősegítését az agro-erdészeti rendszerekben és támogatni kell az olyan csatlakozó gazdasági programokat, amilyenek például az agro-erdészeti fejlesztési programok.*”

A Nemzeti Agrárprogram (NAP) erdőszeti fejezete 1998. évtől 2035-ig előreláthatóan 735 ezer hektár új erdő telepítését irányozza elő. Ennek 80%-át ilyen agro-erdészeti rendszerekben célszerű elvégezni, és amelynek természetesen a magántulajdonon alapuló gazdaság körülményei között kell megvalósulnia. Ez egybeesik az agrártermelők törekvéseivel, akikben ugyanezen megfontolásokból magas az erdőtelepítési kedv és az erdősítések támogatási rendszerének inflációarányos fenntartásával ez megőrizhető, illetőleg az EU jelenlegi erdősítési támogatási rendszere ezt jelentősen ösztönzi, így a földterület biztosított. Ugyancsak jól megvalósíthatók a magántulajdon körülményei között a kapcsolódó egyéb programok is, mint például a közmunka programok, amit bizonyítanak az ebből a szektorból érkező pályázatok is. Ennek hatékonyságát nagymértékben fokozni lehetne a foglalkoztatási létszámokhoz a birtokszerekhez jobban igazodó megállapításával.

(Folytatjuk.)

A programot készítették:

- Magánerdő-tulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége (korábban: TEOSZ)
- Magyar Bérkilövő és Független Vadászok Országos Szövetsége
- Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének Erdészeti Választmánya
- Mezőgazdasági Termelők Érdekvédelmi Szövetsége
- Hajdú-Bihar megyei Magánerdő-tulajdonosok Egyesülete
- Magánerdő-tulajdonosok és Erdőgazdálkodók Veszprém megyei Egyesülete

A nemzeti erdőtelepítési program agrárpolitikai összefüggéseiről...

November 26-án az OEE Szeniorok Tanácsa és a Táj- és Környezetfejlesztési Szakosztály közös rendezvényt tartott. Az ott felvetett témák némelyikéhez ezúton is szeretnék néhány gondolattal és kiegészítéssel hozzájárulni. *Káldy József* elnök az OEE új elnökségének célkitűzései között említette – több hozzászóló is megerősítette – a nemzeti erdőtelepítési program megvalósításának kiemelt jelentőségét.

Ezek a célkitűzések hangsúlyosan jelennek meg a Kormány-programban: „Társadalmi haszna okán a Kormány kiemelten foglalkozik a honi erdők kiterjedésbeli és minőségi állapotával. Megtartja az állami szerepvállalást az erdők közhasznú munka keretében történő telepítése terén, csökkentve ezáltal a falusi munkanélküliséget is...”

Az erdővagyron bővítésének leghatékonyabb eszköze az erdőtelepítések ütemének felgyorsítása. Környezet- és vidékfejlesztési, agrárpolitikai szempontok egyértelműen indokolják az erdőtelepítési program felgyorsítását. Eszerint 2050-ig mintegy 600-650 ezer ha, majd ezt követően további 300-400 ezer ha új erdő telepítésére kerülhet sor a gyenge termőhelyi adottságú, szántóföldi művelésre alkalmatlan területeken.

Az EU-hoz való csatlakozással kapcsolatban várható a szántóföldi növényekre termelési kvóták megállapítása, amelyeknek következményeként a gyenge termelési adottságú területeket indokolt kivonni a szántóföldi művelés alól. Az erdő területének növelése Magyarországon – 19%-ról mintegy 25%-ra – hozzátartozik a racionális földhasználathoz, ilyenformán jelentősen elősegítheti az EU integrációs folyamatokat. Az erdőtelepítési program megvalósításához az erdőtelepítések költségeinek fedezete érdekében igénybe lehet venni az EU tagjai számára előirányozott támogatást is. Ennek feltétele többek között az ökológiai és környezetvédelmi szempontok, valamint az agrárpolitikai célok figyelembe vétele.

Mindezekkel együtt az ökológiai, ökonómiai és szociológiai igényeknek megfelelően az erdőtelepítési programot nemzeti léptékű beruházásnak kell tekinteni.

Az agrárgazdaság és vidékfejlesztés stratégiája szerint: „A társadalmi elvárásoknak megfelelően az erdők fenntartható fejlődését a költségvetésnek kell elősegíteni. Szükségszerű az erdészeti politika, az ökológiai kérdések, a mezőgazdasági tevékenység, a térségfejlesztések ökonómiai keretben stratégiai szinten történő összehangolása, szintetizálása.”

Az EU-direktíváknak is megfelelően kiemelt feladat a fenntartható erdőgazdálkodás, a stabil erdei ökoszisztémák megőrzése, helyreállítása és az erdők környezet-, természetvédelmi,

szociális-rekreációs, valamint termelési funkcióinak összehangolása.

Mindezekből következik, hogy a nemzeti erdőtelepítési program megvalósulása jelentősen befolyásolhatja a magyar agrárpolitika alakulását és az EU integrációs folyamatokat.

Az erdők extenzív fejlesztése érdekében meg kell teremteni az erdőtelepítések előfeltételeit. A jelenlegi tulajdonviszonyok mellett problémát jelenthet az is, hogy ki kezdeményezze az erdőtelepítést. Gyakori, hogy más-más szervezet, illetve gazdálkodó a tulajdonos, a használó és a fenntartó. Így nehéz meghatározni az erdőterület növelésének elérésére a közös érdeket. Az új erdőtelepítések elsősorban magántulajdonúak lehetnek, az EFAG Rt.-k számára a termőföldszerzés – erdőtelepítés céljára – nehezen képzelhető el.

Az erdőtelepítéseknél PHARE források igénybevétele is lehetséges. A PHARE célkitűzések tartalmazzák a fenntartható és környezetbarát mezőgazdaság kialakításával kapcsolatos technikait és pénzügyi lebonnyolítást végző management támogatását.

Úgy gondolom, ezt a lehetőséget is mérlegelni kellene a humán erőforrások megalapozásánál, különös tekintettel az OEE-ben felhalmozódott szellemi tőke kamatoztatására!

Dr. Tarján Lászlóné

Minden fát...

(Hozzászólás Bartha Pál „Önbecsapás” c. írásához)

„Minden fát arra használjuk, amire való; amire a fizikai, műszaki tulajdonságai a leginkább alkalmassá teszik.” Ezt tanította annak idején boldogult emlékü Lámfalussy professzorunk.

Nos, ezt az intelmet bizvást elfogadhatjuk a különféle kimutatások felhasználásánál is.

Bartha Pál nehezményezi a „korreláció teljes hiányát” az erdei üzemtervekben szereplő termőhelyi fatermő képessége, a faállományok fatermő képessége, a termelési cél, a kitermelésre kerülő faanyag minősége között. Mint írja, e kimutatások nem szolgálják a gazdasági tisztánlátást, nem tükrözik az egyes gazdálkodók állományainak jövedelemtermelő képességét.

Az való igaz, hogy „egy-az-egyben” valóban nem alkalmasak a Szerző által kívánt célra. Mert például a cseresek esetében minél jobb termőhelyen állnak, minél „jobb” fejlődésűek, a faanyaguk annál értéktelenebb a fagyléccesség, a taplógombásodás miatt. Ellentéte ennek a „gyenge” fejlődésű lucfenyves, amely 60-80 éves korára mégiscsak eléri a vezetékoszlop-méretet, akkor pedig a jövedelme vetekszik minden más,

a legjobb termőhelyen felnőtt, legkiválóbb minőségű állományával. A „korreláció”, az összefüggés hiánya tehát semmi mást nem mutat, mint hogy állományaink egyrészt még korántsem használják ki a termőhelyi fatermő képességét, másrészt, a megtermelt faanyag minősége messze elmarad a lehetőségtől, attól, amilyent gondos erdőnevelés révén elérhetnénk.

Idősebb generációknak bizony nem lehet dicsekednie ezzel a (szerep) „eredménnyel”, de az ifjabbakat serkentheti, lelkesítheti, hogy bőven van tennivalójuk érdeink jobbá tétele, jövedelmezőségének emelése érdekében. (Remélhetőleg ők nem az „energiaerdők”, magyarán a csak tűzifának alkalmas erdők felnevelésével akarnak büszkélkedni.)

Addig is meg kell fontolnunk, hogy az egyes kimutatások adatai honnan származnak, mit tartalmaznak, és – mire nem használhatók. Nem esett szó viszont a tanulmányban arról, hogy az üzemtervezés során felmérjük az egyes állományok faanyagának minőségét, felhasználói szempontú értékelését. Ez az adat sajnálatos módon nem jelenik meg az egyes erdőrészek adatlapján, és a jelek szerint a Szerző nem találkozott az összesített adatokkal sem. Pedig ezek a jövedelmezőség megítélésénél használhatóbbak (lennének), mint az összes többi táblázat együttvéve.

Reményfy László

Nyereségérdekeltség vagy kötelességtudat

(Válasz Reményfy Lászlónak)

Az általam igen nagyra becsült kollégánk kérdése az erdőgazdálkodást érintő alapkérdések közé tartozik, amelyre a válasz mindig attól függ, hogy annak pillanatában milyen a gazdasági környezet, milyenek a gazdaságpolitikai (beleértve az erdészeti- és természetvédelem politikai) célok. Én most olyan választ igyekszem adni, ami ma érvényes, de lehet hogy nem lenne igaz más országban vagy más gazdasági helyzetben.

Kíváncsi vagyok, hogy mai világunkban kizárólag a kötelességtudatra alapozva elvárható-e a nemzetgazdaság bármely résztvevőjétől, hogy hatékonyan lássa el munkáját. Ez az idő azt hiszem a múlt homályába vész. Habár torz a példa, azért csak hadd emlékeztessenek a „lányunk szülni dicsőség, asszonyunk szülni kötelesség” jelszóra. Ez a lelkesedésre alapozott cselekvés a gazdasági helyzetek (állapot) bizonyos eseteiben szükséges és elengedhetetlen.

Magam elsősorban nem kötelességtudatról beszélnék, hanem hivatásszeretetről, elhivatottságról, tisztességről, tudásról, rátermettségről és ma elkerülhetetlenül az érdekeltségről. A kötelességtudat azt hiszem ezekből automatikusan ered. Ez az egyik része a dolgoknak. A másik, hogy miből élünk, mitől fejlődünk, gyarapodunk. Kell-e a gyarapodás az erdőállományunk mennyiségét, kell-e a fejlődés a minőségét illetően? Azt hiszem ezek nem képezhetik vita tárgyát.

A tulajdonos szempontjából a vagyon gyarapodása a legfontosabb. Ezért az állami erdőgazdálkodást a vagyonerdekeltség oldaláról kell szabályozni. A vagyongyarapodás, minőségjavulás csak akkor képzelhető el, ha a források rendelkezésre állnak. Itt a kötelességtudat önmagában már nem elég, ehhez már sok pénz kell. A pénzt pedig elő kell teremteni vagy a saját gazdasági tevékenység árán, vagy pedig valaki (mondjuk az állam, helyesebben a „köz”) adja.

A mai helyzetben az erdőgazdasági társaságok teremtik meg az állami erdőben való gazdálkodás teljes fedezetét, emellett jelentős összegeket fizetnek be az állam számára. Az erdőfenntartás finanszírozását (járulék és normatív támogatást) és az

erdőtelepítés beruházási támogatását most nem véve figyelembe, a 19 ÁPV Rt. erdőgazdaság évente több mint 100 millió Ft-ot fizet azért, mert az erdő vagyongazdálkodója (még azok a cégek is fizetnek, ahol az erdők össz-hozadéka azt igényelné, hogy a Kincstár fizessen az erdőkezelésért), és több mint 7 milliárd Ft a közbefizetés (adók, járulékok stb.), ugyanakkor az állami támogatás nem éri el a fél milliárd Ft-ot sem. Az erdővel kapcsolatos közcélok megvalósulásának költségeit tehát ma az erdőgazdaságok dolgozó kollektívája és a vállalkozók teremtik meg egyebek között azzal, hogy jövedelemszintjük többségében mélyen az országos átlag alatt van. (Nem fejtém ki részletesen, ismert a szám, ma évi mintegy 1,5-2,0 milliárd Ft kellene ezeknek a veszteségeknek a fedezéséhez.) Sok esetben az erdész kollégák részéről valóban a kötelességtudat működik, ugyanakkor ezeknek az embereknek a családjá egyre nagyobb hátrányba kerül a más ágazatokban dolgozókéhoz képest. Az állam tehát ma nem képes az erdőgazdálkodás terheit viselni, mert ha volna rá mód, akkor a közcélú feladatok teljes körének finanszírozását felvállalná. Lenne tehát fedezet egy nem érdekeltségi alapon működő, tehát bizonyosan nem hatékony rendszer fenntartására?

Megnyugtatóan közlöm, hogy a nyereségérdekeltség következtében nem romlott a kincstári erdők állapota, pl. az erdőfelújítási hátralék szinte minimálisra csökkent. Ezt tanúsítják az Erdészeti Hivatalnak az erdőállomány-gazdálkodásról szóló éves jelentései. És az, hogy az állami erdőgazdasági társaságok tulajdonosának stratégiája e célok eléréséhez a részvénytársaságok nyereségérdekeltségen alapuló hatékony működésének megteremtése volt, úgy érzem beigazolódt.

Ez úton szeretném megköszönni igen tisztelt Reményfy László kolléga felhívását, hogy a fenti gondolatokat kifejthessem. És vele együtt szurkolok azért, hogy a közcélúság terheit az állam vállalja át. De az érdekeltségi alapon való működés elvét azért ma nem szívesen adnám fel.

Gerey Ferenc

Folytatódik az együttműködés

Az orosz-magyar erdészeti együttműködési megállapodásnak megfelelően, amelyet tavaly írtak alá a két ország erdészeti vezetői, ez év november 8-15. között Magyarországon tartózkodott az orosz Szövetségi Erdészeti Szolgálat küldöttsége: Ju. A. Kukujev, az Orosz Szövetségi Erdészeti Szolgálat (Roszleszhoz) erdőhasználati és Erdőrendezési Hivatalának vezetője, P. M. Lagunov, a Központi Erdőrendezési Vállalat igazgatója (Moszkva), V. G. Kresznov, a Nyugat-Szibériai Erdőrendezési Vállalat vezetője (Novoszibirszk), V. I. Arhipov, az Északnyugati Erdőrendezési Vállalat vezetője (Szentpétervár) és B. K. Szolovjev, a Roszleszhoz Nemzetközi Hivatalának helyettes vezetője.

A budapesti program keretében a küldöttség látogatást tett az Állami Erdészeti Szolgálatnál, ahol Halász Gábor főigazgató és munkatársai tájékoztatást nyújtottak az AESZ szervezetről és hatósági tevékenységéről, a magyar erdőrendezés és erdőfelügyelet helyzetéről, illetve a hazai erdészeti monitoring felépítéséről és működéséről.

Az orosz küldöttséget megérkezésük után fogadta Dauner Márton, a FVM Er-

dészeti Hivatalának elnöke. A vendégek rövid tájékoztatást kaptak Magyarország erdészeti politikájáról, az ágazatban a tulajdonviszonyok terén végbemenő változásokról, valamint az erdészeti igazgatás rendszeréről.

Ezt követően a küldöttség vidéki program keretében megismerkedett az AESZ három dunántúli igazgatóságával. A Balaton-felvidéken elsőként a Veszprémi Igazgatóságon tettek látogatást a vendégek, ahol Vaspöri Ferenc igazgató és dr. Peti Miklós igazgatóhelyettes fogadták az orosz kollégákat. Az egynapos program keretében a vendégek megismerkedtek az igazgatóság munkájával, valamint a BEFAG Rt. Ugodi és Bakonybéli Erdészeti területein a bükk- és tölgy-erdőállományok felújítási gyakorlatával. A Bakony-szentlászlói Erdészeti területek áttekintést kaptak a régió vadgazdálkodásáról és egy helyszíni bemutató keretében a vaddisznós-kert működéséről.

A látogatás következő állomása az AESZ Szombathelyi Igazgatósága volt, ahol Schrödl László igazgató és Szkalák Gyula igazgatóhelyettes fogadták a vendégeket. A szombathelyi program során az igazgatóság munkájának bemutatása mellett a tájvédelmi körzetben folytatott erdő-

gazdálkodás, illetve a bükk- és tölgyfelújítási gyakorlat került napirendre.

A Kaposvári Igazgatóságnál Nadas József igazgató és Nagy Zoltán igazgatóhelyettes fogadta a vendégeket. A küldöttség átfogó tájékoztatást kapott az igazgatóság munkájáról. Az erdőgazdaság területén bemutatásra kerültek a magyarországi viszonyok között is ritkaságnak számító ezüst-hársas-bükkös erdőállományok, illetve a felújításukkal kapcsolatos problémák. A program keretében sor került a szarvasfarm megtekintésére.

Elutazásuk előtt, munkavacsorán Wivonovszky Károlyval, az FVM Erdészeti Hivatalának osztályvezetőjével kiértékeltek a tanulmányutat és felvázolták a közeljövő együttműködésének lehetőségét. Az orosz küldöttség vezetője, Ju. A. Kukujev megköszönte a magyar kollégáknak a gazdag, magas színvonalú szakmai és kulturális programot és azt a baráti fogadtatást, amely végigkísérte őket magyarországi tartózkodásuk alatt.

Az együttműködés jövőre folytatódik, amelynek keretében magyar szakemberek utaznak Oroszországba az idei látogatás vizsgázásaként.

Veperdi Irina,
a munkacsoport magyar társtükkára